

مقاله پژوهشی

تبیین نقش بوم‌گردی در توسعه جوامع روستایی (مورد مطالعه: روستای افین)

مهدی مودودی ارخودی*، سجاد فردوسی^۲

۱- استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بزرگمهر قائنات، خراسان جنوبی، قائن، ایران

۲- دانشجوی دکتری گردشگری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

(دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۲، پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۶)

چکیده

در سال‌های اخیر، بوم‌گردی به‌عنوان یکی از گونه‌های گردشگری توانسته است نقش قابل‌توجهی در توسعه جوامع روستایی داشته باشد. بر این اساس، این پژوهش باهدف تبیین نقش بوم‌گردی در توسعه روستای افین نگاشته شد. در این زمینه، تأثیرگذاری بوم‌گردی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی روستا مورد بررسی قرار گرفت. رویکرد کلی پژوهش، از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، مبتنی بر داده‌های کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد. به‌منظور توزیع پرسشنامه، نمونه‌ای به تعداد ۲۵۲ نفر مورد بررسی قرار گرفت. جهت توزیع پرسشنامه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. تحلیل داده‌ها، با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون‌های آماری استنباطی انجام شده است. به‌طورکلی نتایج نشان می‌دهد که بوم‌گردی موجب توسعه اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی روستای افین شده است. در این راستا، توجه به امر بوم‌گردی و متقابلاً جذب گردشگران به منطقه، سبب کسب منافع اقتصادی و در نتیجه کاهش فقر شده است که نمود آن را در توسعه بخش صنایع دستی و همچنین اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌توان دید؛ این امر همچنین موجب ترغیب ساکنان به سرمایه‌گذاری در حوزه بوم‌گردی شده است. همچنین توسعه بوم‌گردی در منطقه، زمینه تقویت حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی را فراهم نموده است؛ به‌نحوی که شاهد افزایش حضور زنان در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، تقویت هویت فرهنگی، کاهش تمایل به مهاجرت از روستا، تقویت زمینه‌های مشارکت و همکاری در امور مختلف، و کسب‌وکارهای خانوادگی شده است. در این میان، توسعه بوم‌گردی موجبات توسعه کالبدی روستا را نیز فراهم نموده است که از آن جمله حمایت ساکنین در حفاظت از محیط‌زیست و آثار تاریخی منطقه، زیباسازی ساختمان‌ها و فضاهای عمومی روستا قابل ذکر است.

واژگان کلیدی: بوم‌گردی، روستا، توسعه، پایداری

امروزه بر این مسئله اتفاق نظر وجود دارد که توجه به مناطق روستایی، لازمه نیل به توسعه است؛ این مسئله به ویژه در کشورهای در حال توسعه که بخش قابل توجهی از جمعیت روستایی را شامل می‌شوند، اهمیتی دوچندان دارد. در حالی که متخصصان تلاش داشته‌اند تا شرایط روستایی را از طریق رویکردهایی مانند بهبود حاصلخیزی خاک، اصلاحات اراضی و فناوری پیشرفته بهبود بخشند، رویکردهای توسعه سنتی که عمدتاً بر مسائل اقتصادی تمرکز داشتند، در کاهش فقر روستایی موفقیت چندانی به همراه نداشته‌اند (جمعه پور، ۱۳۸۴). لذا جهت توسعه روستایی، کنکاش و کاربست راهبردهای جدید، ضرورتی در راستای بهبود وضعیت فعلی مناطق روستایی است. در این میان، توسعه گردشگری می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای رشد اقتصادی در نواحی روستایی در نظر گرفته شود (مودودی ارخودی و فردوسی، ۱۳۹۹؛ فردوسی و دیگران، ۱۳۹۷؛ شریف‌زاده و مرادنژاد، ۲۰۰۲). در این راستا استراتژی‌های مختلفی در راستای کاهش پیامدهای منفی از طریق توسعه گونه‌ها و شیوه‌های طرفدار محیط یا گردشگری سبز در رابطه با عناصر اصلی گردشگری در جهان رواج یافته است؛ مقوله بوم‌گردی و اقامتگاه‌های بوم‌گردی از جمله مهم‌ترین این موارد هستند (قدیری معصوم و همکاران، ۱۳۹۹).

بوم‌گردی به‌عنوان شکلی پایدار از گردشگری طبیعت‌محور و تجربه‌گرا در سال‌های اخیر مورد اقبال نهادهای سیاست‌گذار قرار گرفته است و مسافران بوم‌گردی ترجیح می‌دهند

سفرهایی را تجربه کنند که ضمن نزدیک شدن به طبیعت امکان آشنا شدن با فرهنگ بومی

منطقه را ایجاد نماید (سعیدی، ۱۳۹۹). بوم‌گردی با بهره‌گیری خردمندانه از منابع طبیعی و محیط‌زیست نقش مهمی در توانمندسازی جوامع محلی دارد (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۸). از جمله نقش‌های اثربخش این نوع گردشگری تأثیر بر وضعیت اقتصادی-اجتماعی جوامع محلی است (قنبری و همکاران، ۱۳۹۴). در این میان، کسب منافع اقتصادی حاصل از بوم‌گردی، خود منجر به ترغیب ساکنان بومی نسبت به حفظ محیط‌زیست می‌شود (حسینی‌نیا و جعفری، ۱۳۹۵). بنابراین بایستی توجه داشت که توسعه پایدار در امر بوم‌گردی مستلزم آن است که منابع طبیعی، فرهنگی و دیگر منابع حفظ شوند تا بدون قربانی کردن نیازهای آتی، منافع جامعه محلی را تأمین کنند (مسروری و همکاران، ۱۳۹۴).

بنابراین با توجه به جایگاه بوم‌گردی به‌عنوان بسترساز توسعه پایدار روستایی (سعیدی، ۱۳۹۹) و تأثیرات آن بر بهبود شرایط زندگی مردم و توسعه پایدار گردشگری، در پژوهش حاضر روستای افین به‌عنوان یکی از مراکز نمونه گردشگری شهرستان زیرکوه از توابع استان خراسان جنوبی مورد مطالعه قرار گرفته است. این روستا چندین اثر تاریخی از جمله مسجد جامع، قلعه، بافت تاریخی، کاروانسرا، آسیاب‌های آبی، برج‌ها، حوض‌ها و مجموعه‌ای از جاذبه‌های تاریخی را در خود گنجانده است. همچنین روستای افین به دلیل قرار گرفتن در حاشیه ارتفاعات و هم‌جواری با درختچه‌های زرشک مجموعه بی‌نظیری از جاذبه‌های مختلف را با خود به

همراه دارد. علاوه بر زرشک، زعفران و عناب نیز از جمله محصولات کشاورزی مهم در این روستا است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹). لذا پژوهش حاضر، در پی پاسخگویی به این سؤال است که آیا بوم گردی در توسعه روستای افین تأثیرگذار بوده است؟ بدین منظور به بررسی تأثیر بوم گردی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی روستای افین پرداخته شده است.

۲- مبانی نظری

بوم گردی به عنوان گونه‌ای از گردشگری، در سراسر جهان به سرعت در حال گسترش است. معانی و تفاسیر آن به اندازه واژه پایدار، وسیع و مبهم هستند و به نظر می‌رسد که با یکدیگر هم‌پوشانی نیز دارند (هانی^۱، ۱۹۹۹). همچون گردشگری پایدار، بوم گردی نیز معمولاً با واژه‌های «سبز»، «حفاظت‌شده» و «پایداری» سروکار دارد. با این حال بوم گردی مفهومی است نسبتاً متفاوت که توانسته توجه بازاریابان، ترویج‌دهندگان فروش، مدیران تور و پژوهشگران را به خود جلب کند. اکوتوریسم که معادل واژه بوم گردی است از واژه «اکو»، قسمتی از واژه اکولوژی یا بوم‌شناسی به معنای روابط بین موجودات زنده و محیط‌زیست آن‌ها، به اضافه واژه «توریسم»، به عنوان پیونددهنده توسعه گردشگری و محیط‌زیست تشکیل شده است (گان و تورگت^۲، ۱۳۹۵). بوم گردی را می‌توان به عنوان سفرهای طبیعت‌محوری تعریف کرد که نگهداری و حفاظت از منابع طبیعی را تشویق و بودجه آن را تأمین و اقتصاد محلی را تقویت می‌کند (ظیفرا^۳، ۱۹۸۹). در بیانی دیگر، بوم گردی، گونه‌ای از گردشگری است که در آن گردشگران برای دیدار از مناطق طبیعی نامسکون و دست‌نخورده جهان سفر می‌کنند و به تماشای گیاهان و پرندگان و ماهیان و دیگر جانوران می‌پردازند. در این زمینه به گردشگرانی که به دیدار از زیست‌بوم و طبیعت زنده می‌پردازند، نام اکوتوریست یا بوم گرد داده شده است. اصلی‌ترین فعالیت بوم گرد بر پایه طبیعت زنده می‌باشد. بنا به تعریف، بوم گردی سفری است مسئولانه به مناطق طبیعی که حافظ محیط‌زیست بوده و باعث بهبود کیفیت زندگی مردم محلی گردد. بوم گردی حداقل آسیب را به طبیعت و فرهنگ منطقه وارد می‌کند. به تعریفی دیگر، بوم گردی نوعی از گردشگری است که ریشه‌های آن به طبیعت و محیط‌های باز گسترش یافته است. انجمن بین‌المللی اکوتوریسم^۴ (۲۰۱۵) نیز در تعریف بوم گردی این‌طور بیان می‌دارد که: بوم گردی، سفری مسئولانه به مناطق طبیعی است که در آن محیط‌زیست حفظ و بر رفاه مردم محلی تأکید شود (بهروزی راد، ۱۳۹۲).

در این راستا، وایت^۵ (۱۹۹۲) به بیان نمونه‌هایی می‌پردازد که در آن‌ها بوم گردی، همکاری‌های متقابل را ترغیب می‌کند. مثلاً انجمن تورگردانان مستقل و پرچم سبز بین‌المللی در راستای ترویج توسعه پایدار دست به ابتکاری مشترک زده‌اند. وایت مثال هیأت سوبک را بیان می‌کند که سود فراوانی (بین ۶/۷ تا ۱۰ درصد) برای حفاظت

-
1. Honey
 2. Gunn & Turgut
 3. Ziffer
 4. TIES
 5. Wight

از منابع مخصوصاً منابعی که به «مخاطرات زیست محیطی» سوپک مربوط هستند در اختیار گروه‌های حفاظت محلی قرار می‌دهد. پرچم سبز، سازمانی است غیرانتفاعی که خود را وقف همکاری با تصمیم‌گیرندگان گردشگری فعال در احیای محیط‌زیست کرده است (گان و تورگت، ۱۳۹۵).

طرفداران بوم‌گردی تأکید بر جنبه سودآوری آن دارند، و ادعا می‌کنند که این سودآوری به وسیله اقدامات حفاظتی در مناطق حفاظت‌شده به دست آمده، و باعث بهبود زندگی جوامع محلی می‌شود. اما منتقدان بوم‌گردی بر این نکته تأکید می‌کنند که حضور و بازدید تعداد زیاد بوم‌گرد از مناطق طبیعی باعث آسیب‌دیدگی آن مناطق می‌شود. بسیاری از منتقدان این نکته را بیان می‌کنند که حضور گردشگران می‌تواند اثرات منفی شدیدی را بر روی حیات وحش ایجاد کند. مثل اختلال در تولیدمثل و تخم‌گذاری پرندگان و همچنین رفتارهای اجتماعی حیات وحش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مثلاً در مکزیک که اغلب بوم‌گردی توسط قایق صورت می‌گیرد، موجب کاهش زمان تخم‌گذاری پرندگان و ایجاد رفتارهای تهاجمی حیوانات شده است. همچنین پنگوئن‌ها نیز از بوم‌گردی تأثیر منفی پذیرفته‌اند، به این صورت که افزایش بوم‌گردی باعث تغییراتی در زمان خوابیدن روی تخم‌ها شده است، و نرخ مرگ‌ومیر را در میان پنگوئن‌ها افزایش داده است. بسیاری از پنگوئن‌ها نیز لانه خود را ترک کرده‌اند. این در حالی است که بازدید از لانه‌های پنگوئن یکی از محبوب‌ترین گردش در نزد گردشگران می‌باشد. هم‌چنین درآمد ناشی از بوم‌گردی می‌تواند باعث توزیع ناعادلانه درآمد و سرمایه شود. همین امر می‌تواند موجب ایجاد مشکلات اقتصادی-اجتماعی در کشورهای در حال توسعه شود. این معضل به این دلیل ایجاد می‌شود که صنعت گردشگری تعداد کمی از شرکت‌ها را در برمی‌گیرد، آن‌ها نیز با تعداد کمی از گروه‌ها و حتی الامکان اقامتی سروکار دارند، در نتیجه مردم محلی و جوامع محلی مستقیماً نمی‌توانند از این سودآوری بهره‌مند شوند. این معضل باعث ایجاد رقابت‌های غیرقانونی بین شرکت‌های گردشگری شده است. هرگز نباید این نکته را از خاطر برد که بوم‌گردی گذرگاهی برای گردشگری پایدار و حتی توسعه پایدار است (بهروزی راد، ۱۳۹۲). در حوزه موضوع پژوهش حاضر، مطالعات داخلی و خارجی قابل‌توجهی انجام شده است که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره شده است:

هاشمی (۱۳۹۹) به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در حوزه فرهنگ پرداخته است و به این نتیجه رسیده است که اثرگذاری اقامتگاه‌های بوم‌گردی با آشناسازی و ترویج فرهنگ جوامع میزبان آغاز می‌شود و با گذار از مراحل، به توسعه پایدار فرهنگی مقصد

می‌انجامد. قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر توسعه گردشگری روستایی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود اقامتگاه‌های بوم‌گردی و حضور گردشگران در روستاها باعث ارتقای زندگی جامعه محلی در سطوح اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، و اکولوژیکی-طبیعی می‌شود. شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹) به بررسی تأثیر ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه نواحی روستایی پرداختند

و به این نتیجه رسیدند که اقامتگاه‌های بوم گردی موجب ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم، گسترش فرصت‌های شغلی برای زنان، ایجاد فرصت‌های شغلی، افزایش تولید و درآمد، و تقویت هویت محلی در روستاهای استان فارس، مازندران، ایلام و خراسان جنوبی شده است. کریمی کندزی (۱۳۹۹) به بررسی نقش بوم گردی بر توسعه جاذبه‌های بوم گردی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بوم گردی به واسطه خلاقیت، توانسته است بر توسعه اماکن بوم گردی تأثیرگذار باشد. بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم گردی بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی زنان روستایی پرداختند که نتایج نشان داد که اقامتگاه‌های بوم گردی در روستاهای شهرستان کاشمر، تأثیر زیادی در وضعیت فرهنگی زنان روستایی داشته است. عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر اقامتگاه‌های بوم گردی بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بوم گردی توانسته است تأثیر مثبتی بر زمینه‌های اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی روستای مورد مطالعه داشته باشد. روشنعلی و ریاحی (۱۳۹۶) به بررسی نقش بوم گردی بر توسعه اقتصادی مناطق روستایی پرداختند و نتایج نشان داد که بوم گردی در ایجاد و افزایش اشتغال، ارتقاء سطح درآمد مردم و افزایش میزان سرمایه‌گذاری دهستان پنجهزاره تأثیر مثبتی داشته است. ربکا^۱ و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم گردی بر توسعه پایدار گردشگری در کشور کنیا به این نتیجه رسیدند که اقامتگاه‌های بوم گردی با افزایش آگاهی جوامع محلی و تغییر نگرش آن‌ها و مسئولان دولتی به محیط طبیعی، در حفاظت از توانمندی‌های طبیعی و توسعه گردشگری مؤثر هستند. وود^۲ (۲۰۱۶) به بررسی نقش بوم گردی بر توسعه جوامع پرداختند و آن را به‌عنوان ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی معرفی نمودند که به شیوه خردمندانه‌ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن می‌تواند به همراه داشته باشد. کتوت و دوی^۳ (۲۰۱۴) به بررسی نقش اقامتگاه‌های بوم گردی بر توسعه پایدار گردشگری پرداختند و به این نتیجه رسیدند که از یک‌سو فعالیت‌های گردشگری می‌توانند سبب بهبود رفاه جامعه محلی شوند و از سوی دیگر فعالیت‌های گردشگری می‌توانند باعث کاهش ارزش‌های سنتی و محلی و کاهش کیفیت محیط زیست گردد. زیپیل^۴ (۲۰۰۸) به بررسی نقش بوم گردی بر فضای پیرامون پرداختند و به این نتیجه رسیدند که یکی از ویژگی‌های اساسی بوم گردی، توجه ویژه به جوامع محلی در کنار حفظ و حراست از محیط طبیعی و آداب و رسوم و فرهنگ آن‌ها است.

به‌طور کلی، آنچه از مرور پژوهش‌های پیشین استنباط می‌شود این است که بوم گردی در مناطق روستایی، از طرفی توانسته است موجبات توسعه اجتماعی و فرهنگی را برای جامعه محلی فراهم آورد، و از طرف دیگر نیز توانسته با ایجاد اشتغال و درآمدزایی، به توسعه اقتصادی روستا نیز کمک نماید.

-
1. Rebecca
 2. Wood
 3. Ketut and Dewi
 4. Zeppel

۳- داده‌ها و روش‌ها

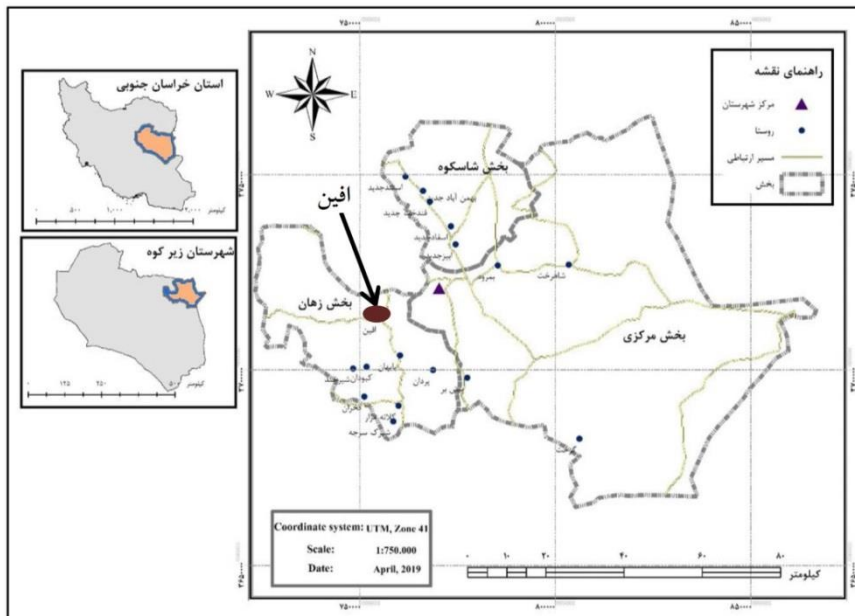
رویکرد کلی پژوهش، از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، مبتنی بر داده‌های کتابخانه‌ای و پیمایشی (از طریق پرسشنامه) بوده است. مطالعات میدانی تحقیق در تابستان ۱۳۹۸ انجام پذیرفته است. جامعه آماری تحقیق، ساکنان روستای افین، از توابع شهرستان زیرکوه در استان خراسان جنوبی) می‌باشد که جمعیت آن در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۴۰۲ خانوار (۱۲۱۵ نفر) است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). در این پژوهش، توزیع پرسشنامه‌ها در میان خانوارها انجام پذیرفته است. بر این اساس، نمونه‌ای به تعداد ۲۵۲ نفر مدنظر قرار گرفت. به‌منظور توزیع پرسشنامه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است. در تحقیق حاضر جهت تعیین روایی پرسش‌نامه از روایی محتوایی استفاده گردید. به‌این ترتیب که سؤالات پرسشنامه پس از بررسی ادبیات موضوع و تحقیق‌های مرتبط و با توجه به نحوه طرح سؤالات در پرسشنامه‌های استاندارد، طراحی شد و سپس به تأیید کارشناسان و متخصصان این حوزه رسید. به‌منظور سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. بر این اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر با $0/739$ محاسبه گردید. بنابراین با توجه به اینکه ضریب آلفای محاسبه‌شده بیشتر از $0/7$ می‌باشد نشان می‌دهد که پرسشنامه تحقیق دارای پایایی خوب و قابل قبولی می‌باشد. در این تحقیق به‌منظور تحلیل داده‌ها، روش‌های آمار توصیفی و آماری استنباطی بکار گرفته شده است.

این تحقیق بر پایه سه شاخص اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی استوار است. برای سنجش هر یک از شاخص‌ها چند سؤال و گویه به شرح جدول (۱) مدنظر می‌باشد.

جدول ۱- متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته	مستقل	تعداد گویه‌ها
بوم گردی	اقتصادی	۱۲ گویه به شرح جدول شماره ۲
	اجتماعی	۲۵ گویه به شرح جدول شماره ۳
	کالبدی	۱۵ گویه به شرح جدول شماره ۴

قلمرو مکانی این تحقیق، روستای افین می‌باشد. روستای افین از مراکز مهم تاریخی شهرستان زیرکوه از توابع استان خراسان جنوبی محسوب می‌شود. استان خراسان جنوبی را می‌توان جزء بخش‌هایی از کشور دانست که در زمینه گردشگری توجه چندانی به آن نشده است؛ با این حال جاذبه‌های گردشگری قابل توجه و مهمی در این استان جای گرفته‌اند. این روستا در ۸۵ کیلومتری شهر قاین واقع شده و یکی از روستاهای هدف گردشگری استان خراسان جنوبی است که آثار تاریخی قابل توجهی را در خود جای داده است. شکل ۱، موقعیت جغرافیایی روستای افین در شهرستان زیرکوه را نشان می‌دهد.

شکل ۱- موقعیت مکانی روستای افین در شهرستان زیرکوه (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹)

۴- بحث و یافته‌ها

مطابق با یافته‌های توصیفی، میانگین سنی نمونه مورد مطالعه ۴۲ سال است که بیشترین فراوانی آن در گروه سنی ۳۹ تا ۴۸ سال قرار داشته که ۶۴ درصد از نمونه مورد مطالعه را شامل می‌شود. همچنین ۹۳ درصد از نمونه مورد مطالعه را مردان و ۷ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. از نظر اشتغال، ۵۸ درصد نمونه در بخش کشاورزی، ۱۶ درصد در بخش خدمات، و ۶ درصد در بخش صنعت شاغل هستند و ۲۰ درصد نیز در دسته سایر (دانشجو، بازنشسته، بیکار، خانه‌دار) قرار دارند. ۶۷ درصد نمونه از نظر تحصیلات زیر دیپلم، ۲۷ درصد دیپلم، ۵ درصد فوق دیپلم و ۱ درصد نیز لیسانس و بالاتر هستند.

در راستای پاسخگویی به سؤال تحقیق، پیش از بکارگیری آزمون‌های آماری به منظور تحلیل استنباطی داده‌ها، در ابتدا بایستی داده‌ها را به لحاظ نرمال بودن مورد آزمون قرار داد. بدین منظور آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. نتایج آزمون مذکور در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف

متغیر	عدد معناداری (Sig)
اقتصادی	۰/۰۹۴
اجتماعی	۰/۰۲۲
کالبدی	۰/۱۱۲

با توجه به جدول فوق، گرچه سطح معناداری برای متغیرهای اقتصادی و کالبدی بیش از ۰/۰۵ شده است، باین وجود، سطح معناداری برای متغیر اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ شده است که حاکی از عدم نرمال بودن داده‌های مربوط به این متغیر است. لذا در ادامه برای آزمون داده‌ها، از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شده است. با توجه به غیرنرمال بودن داده‌ها، به منظور بررسی تأثیر بوم‌گردی در توسعه جوامع روستایی، از آزمون خی دو استفاده گردیده که نتایج آن در جداول زیر نشان داده شده است. مطابق با جدول (۳)، نتایج آزمون خی دو در ارتباط با نقش بوم‌گردی در توسعه اقتصادی روستای افین ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول (۳) نشان داده شده است، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "بهبود حمل و نقل"، "رونق و احیای صنایع دستی"، ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری"، "ایجاد اشتغال"، "افزایش درآمد"، "فروش محصولات کشاورزی"، "بهبود وضعیت جاده"، و "تمایل به سرمایه‌گذاری" در سطح زیاد می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار است. بنابراین با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم‌گردی در گویه‌های مذکور در سطح زیاد برآورد شده است.

همچنین طبق جدول (۳)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "تشویق به سرمایه‌گذاری"، "کاهش فقر"، "افزایش قیمت زمین"، و "تمایل به اخذ وام گردشگری" در سطح متوسط می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار بوده، و با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم‌گردی در گویه‌های مذکور در سطح متوسط برآورد شده است.

جدول ۳- نتایج آزمون خی دو در ارتباط با بعد اقتصادی

Asymp. Sig.	df	Chi-Square	کل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۰/۰۰۰	۴	۷۰/۸۱۷	۲۵۲	۴۵	۸۲	۴۶	۴۱	۸	بهبود حمل و نقل
۰/۰۰۰	۴	۸۱/۰۵۶	۲۵۲	۵۷	۸۶	۷۰	۳۵	۴	رونق و احیای صنایع دستی
۰/۰۰۰	۴	۶۵/۳۰۲	۲۵۲	۵۷	۷۵	۷۵	۳۸	۷	ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری
۰/۰۰۰	۴	۶۵/۶۵۹	۲۵۲	۳۹	۷۲	۸۲	۵۰	۹	تشویق به سرمایه‌گذاری
۰/۰۰۰	۴	۶۸/۱۵۹	۲۵۲	۵۵	۷۷	۷۴	۴۱	۸	ایجاد اشتغال
۰/۰۰۰	۴	۸۶/۴۵۲	۲۵۲	۴۲	۸۵	۸۲	۳۶	۷	افزایش درآمد
۰/۰۰۰	۴	۸۰/۸۵۷	۲۵۲	۵۳	۸۶	۷۱	۳۹	۳	فروش محصولات کشاورزی
۰/۰۰۰	۴	۵۶/۶۵۱	۲۵۲	۴۹	۶۱	۸۱	۵۳	۸	کاهش فقر
۰/۰۰۰	۴	۴۲/۲۴۶	۲۵۲	۴۹	۷۴	۶۹	۴۴	۱۶	بهبود وضعیت جاده
۰/۰۰۰	۴	۵۷/۴۰۵	۲۵۲	۳۸	۷۷	۷۴	۵۱	۱۲	تمایل به سرمایه‌گذاری
۰/۰۰۰	۴	۶۳/۵۹۵	۲۵۲	۴۶	۷۶	۷۸	۴۳	۹	افزایش قیمت زمین
۰/۰۰۰	۴	۶۴/۳۱۰	۲۵۲	۴۸	۷۴	۸۰	۴۱	۹	تمایل به اخذ وام گردشگری

در خصوص نقش بوم‌گردی در توسعه اجتماعی روستای افین نیز نتایج آزمون خی دو طبق جدول (۴)، ارائه شده است.

با توجه به جدول (۴)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "افزایش دانش و اطلاعات مردم"، "افتخار به آداب و رسوم"، "آشنایی با اقوام گوناگون"، "انگیزه جهت کار اشتراکی"، "درک اهمیت فضای روستایی"، "ایجاد علاقه برای دیدن از سایر نقاط"، "همکاری برای حل مسائل گردشگری"، "تمایل به مهاجرت از روستا"، و "بازگشت مهاجرین به روستا" در سطح زیاد می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار است. بنابراین با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم گردی در گویه‌های مذکور در سطح زیاد برآورد شده است. طبق جدول (۴)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "توسعه مهارت‌های اهالی"، "افتخار به روستایی بودن"، "تعامل بین اهالی"، "تعامل بین گردشگر و اهالی"، "افتخار به گویش"، "یادگیری سایر زبان‌ها"، "ایجاد انگیزه برای پیگیری مشکلات"، "پیگیری شخصی مشکلات"، "افزایش حضور زنان"، "مشارکت در پروژه در دست احداث"، "تمایل به اشتغال همسر و دختر"، "رضایت از زندگی"، و "کاهش مهاجرت از روستا" در سطح متوسط می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار بوده، و با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم گردی در گویه‌های مذکور در سطح متوسط برآورد شده است. همچنین طبق جدول (۴)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "افزایش جرم"، "افزایش سرقت"، و "افزایش اعتیاد"، در سطح خیلی کم می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار بوده، و با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم گردی در گویه‌های مذکور در سطح خیلی کم برآورد شده است.

جدول ۴- نتایج آزمون خی دو در ارتباط با بعد اجتماعی

Asymp . Sig.	df	Chi-Square	کل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
0/000	۴	۸۷/۴۴۴	۲۵۲	۴۳	۷۹	۸۸	۳۵	۷	توسعه مهارت‌های اهالی
0/000	۴	۶۳/۹۱۳	۲۵۲	۴۶	۷۹	۷۴	۴۵	۸	افزایش دانش و اطلاعات مردم
0/000	۴	۶۵/۸۵۷	۲۵۲	۵۵	۷۲	۷۹	۳۹	۷	افتخار به روستایی بودن
0/000	۴	۸۴/۰۷۱	۲۵۲	۴۶	۸۲	۸۱	۳۹	۴	افتخار به آداب و رسوم
0/000	۴	۷۸/۰۴۰	۲۵۲	۴۶	۸۲	۷۷	۴۳	۴	آشنایی با اقوام گوناگون
0/000	۴	۷۰/۹۷۶	۲۵۲	۴۶	۸۲	۷۵	۴۲	۷	انگیزه جهت کار اشتراکی
0/000	۴	۸۶/۱۳۵	۲۵۲	۴۴	۷۹	۸۶	۳۸	۵	تعامل بین اهالی
0/000	۴	۶۵/۸۵۷	۲۵۲	۲۱	۶۹	۷۹	۴۹	۴	تعامل بین گردشگر و اهالی
0/000	۴	۶۹/۵۴۸	۲۵۲	۴۸	۸۳	۷۱	۴۴	۶	درک اهمیت فضای روستایی
0/000	۴	۷۷/۱۲۷	۲۵۲	۴۰	۷۷	۸۷	۳۷	۱۱	افتخار به گویش
0/000	۴	۷۵/۹۷۶	۲۵۲	۴۱	۷۵	۸۶	۴۲	۸	یادگیری سایر زبان‌ها
0/000	۴	۱۲۲/۰۸۷	۲۵۲	۲۸	۱۰۱	۸۰	۳۸	۵	ایجاد علاقه برای دیدن از سایر نقاط
0/000	۴	۶۹/۸۶۵	۲۵۲	۴۰	۷۵	۸۲	۴۷	۸	ایجاد انگیزه برای پیگیری مشکلات
0/000	۴	۶۷/۰۰۸	۲۵۲	۳۸	۷۸	۷۹	۴۷	۱۰	پیگیری شخصی مشکلات
0/000	۴	۷۳/۱۵۹	۲۵۲	۲۷	۷۵	۸۴	۵۳	۱۳	افزایش حضور زنان

افزایش جرم	۱۷۱	۵۷	۱۴	۳	۷	۲۵۲	۳۹۷/۶۸۳	۴	۰/۰۰۰
مشارکت در پروژه در دست احداث	۵	۳۹	۸۶	۸۳	۳۹	۲۵۲	۹۲/۲۸۶	۴	۰/۰۰۰
همکاری برای حل مسائل گردشگری	۶	۳۲	۸۶	۹۳	۳۵	۲۵۲	۱۱۱/۶۹۰	۴	۰/۰۰۰
تمایل به اشتغال همسر و دختر	۱۰	۴۳	۷۹	۷۳	۴۷	۲۵۲	۶۰/۰۶۳	۴	۰/۰۰۰
افزایش سرقت	۱۴۷	۵۱	۱۸	۶	۳	۲۵۲	۴۰۷/۶۴۳	۴	۰/۰۰۰
افزایش اعتیاد	۱۶۳	۶۴	۲۱	۲	۲	۲۵۲	۳۶۵/۶۴۱	۴	۰/۰۰۰
تمایل به مهاجرت از روستا	۱۱	۳۶	۷۸	۸۴	۴۳	۲۵۲	۷۳/۵۱۶	۴	۰/۰۰۰
رضایت از زندگی	۵	۳۹	۸۶	۷۴	۴۸	۲۵۲	۷۹/۷۸۶	۴	۰/۰۰۰
بازگشت مهاجرین به روستا	۸	۴۹	۷۲	۷۸	۴۵	۲۵۲	۶۰/۶۵۹	۴	۰/۰۰۰
کاهش مهاجرت از روستا	۹	۳۷	۸۸	۶۶	۵۲	۲۵۲	۷۰/۵۰۰	۴	۰/۰۰۰

در ادامه مطابق با جدول (۵)، نتایج آزمون خی دو در ارتباط با نقش بوم گردی در توسعه کالبدی روستا نشان داده شده است.

با توجه به جدول (۵)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "توجه به زیباسازی منازل"، "استفاده از نمادهای سنتی در روستا"، "بهبود سیستم دفع زباله و فاضلاب"، "تمیزی محیط"، "تذکر به گردشگر برای پاکیزگی"، "حفاظت بیشتر از محیط روستا"، "توجه به حفظ بناهای تاریخی"، "تغییر کاربری اراضی"، "اهمیت تمیزی در جذب گردشگر"، و "جمع‌آوری زباله" در سطح زیاد می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار است. بنابراین با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم گردی در گویه‌های مذکور در سطح زیاد برآورد شده است.

جدول ۵- نتایج آزمون خی دو در ارتباط با بعد کالبدی

Asymp . Sig.	df	Chi-Square	کل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۰/۰۰۰	۴	۶۷/۶۰۳	۲۵۲	۵۹	۷۹	۷۱	۳۶	۷	توجه به زیباسازی منازل
۰/۰۰۰	۴	۶۹/۲۷۰	۲۵۲	۳۸	۷۱	۸۵	۴۹	۹	توجه به زیباسازی معابر
۰/۰۰۰	۴	۷۸/۲۷۸	۲۵۲	۳۸	۹۳	۶۶	۴۶	۹	استفاده از نمادهای سنتی در روستا
۰/۰۰۰	۴	۵۹/۹۰۵	۲۵۲	۴۱	۷۸	۷۵	۴۷	۱۱	بهبود سیستم دفع زباله و فاضلاب
۰/۰۰۰	۴	۷۲/۶۴۳	۲۵۲	۴۴	۸۴	۷۵	۴۱	۸	تمیزی محیط
۰/۰۰۰	۴	۶۵/۸۱۷	۲۵۲	۴۹	۸۳	۷۰	۴۲	۸	تذکر به گردشگر برای پاکیزگی
۰/۰۰۰	۴	۶۷/۹۲۱	۲۵۲	۵۷	۷۵	۷۵	۴۰	۵	حفاظت بیشتر از محیط روستا
۰/۰۰۰	۴	۵۸/۴۷۶	۲۵۲	۵۸	۷۶	۶۶	۴۶	۶	توجه به حفظ بناهای تاریخی
۰/۰۰۰	۴	۶۵/۱۰۳	۲۵۲	۴۶	۷۹	۷۵	۴۴	۸	تغییر کاربری اراضی
۰/۰۰۰	۴	۵۱/۸۴۰	۲۵۲	۴۲	۷۳	۷۴	۵۱	۱۲	آلودگی
۰/۰۰۰	۴	۷۲/۵۲۴	۲۵۲	۷۳	۷۶	۶۱	۳۹	۳	اهمیت تمیزی در جذب گردشگر
۰/۰۰۰	۴	۶۷/۲۴۶	۲۵۲	۴۶	۶۸	۸۲	۵۱	۵	بهبود بهداشت فردی
۰/۰۰۰	۴	۸۶/۳۳۳	۲۵۲	۴۵	۷۶	۸۵	۴۵	۱	تذکر به اهالی برای پاکیزگی
۰/۰۰۰	۴	۶۵/۰۲۴	۲۵۲	۵۴	۷۸	۷۳	۴۰	۷	جمع‌آوری زباله
۰/۰۰۰	۴	۷۷/۹۲۱	۲۵۲	۴۷	۷۹	۸۳	۳۵	۸	حفاظت از گونه‌های گیاهی

همچنین با توجه به جدول (۵)، بیشترین فراوانی مشاهده شده در سؤال‌های "توجه به زیباسازی معابر"، "آلودگی"، "بهبود بهداشت فردی"، "تذکر به اهالی برای پاکیزگی"، و "حفاظت از گونه‌های گیاهی" در سطح متوسط می‌باشد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد است، لذا توزیع فراوانی از اختلاف معنی‌داری برخوردار بوده، و با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم‌گردی در گویه‌های مذکور در سطح متوسط برآورد شده است.

در ادامه به رتبه‌بندی میزان اثرگذاری بوم‌گردی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی در روستای افین پرداخته شده است. بدین منظور، با توجه به غیرنرمال بودن داده‌ها، از آزمون رتبه‌ای فریدمن استفاده شده است. نتایج آزمون مذکور در جداول (۶) و (۷) نشان داده شده است.

جدول ۶- میانگین رتبه‌ای متغیرهای تحقیق

شاخص	میانگین رتبه‌ای
اقتصادی	۲/۱۷
اجتماعی	۱/۷۰
کالبدی	۲/۱۳

جدول ۷- نتایج آزمون فریدمن در ارتباط با متغیرهای تحقیق

تعداد	۲۵۲
خی دو	۶۰/۰۸۳
درجه آزادی	۳
معنی‌داری	۰/۰۰۰

مطابق با جداول (۶) و (۷)، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده ($\text{sig}=0/000$) کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین اختلاف معناداری بین متغیرهای مورد مطالعه وجود دارد. لذا با توجه به اینکه میانگین رتبه‌ای متغیر اقتصادی بیش از سایر متغیرها است، بنابراین با ۹۹ درصد از درجه اطمینان می‌توان گفت که نقش بوم‌گردی در بهبود وضعیت اقتصادی روستای افین، به نسبت دیگر متغیرها، بیشتر است.

۵- نتیجه‌گیری

در این تحقیق، نقش بوم‌گردی در ارتباط با توسعه روستای افین از منظر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی مورد ارزیابی قرار گرفت. به‌طورکلی نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بوم‌گردی موجب ارتقاء وضعیت اقتصادی، اجتماعی، و کالبدی روستای افین شده است. در این راستا، توجه به امر بوم‌گردی و متقابلاً جذب گردشگران به منطقه، سبب کسب منافع اقتصادی و در نتیجه کاهش فقر شده است که نمود آن را در توسعه بخش صنایع دستی و همچنین اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌توان دید؛ این امر همچنین موجب ترغیب ساکنان به

سرمایه‌گذاری در حوزه بوم گردی شده است. همچنین توسعه بوم گردی در منطقه زمینه تقویت حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی را فراهم نموده است؛ به نحوی که شاهد افزایش حضور زنان در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، تقویت هویت فرهنگی، کاهش تمایل به مهاجرت از روستا، تقویت زمینه‌های مشارکت و همکاری در امور مختلف، و کسب‌وکارهای خانوادگی شده است. در این میان، توسعه بوم گردی موجبات توسعه کالبدی روستا را نیز فراهم نموده است که از آن جمله حمایت ساکنین در حفاظت از محیط‌زیست و آثار تاریخی منطقه، زیباسازی ساختمان‌ها و فضاها، عمومی روستا قابل ذکر است.

در ادامه، نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها و مقایسه آن‌ها با پیشینه تحقیق به شرح زیر مطرح است:

نقش بوم‌گردی بر توسعه اقتصادی: نتایج تحلیل داده‌ها در این تحقیق نشان داد که بوم گردی در روستای افین، موجب توسعه اقتصادی شده است. در این راستا، بوم گردی در سطح زیاد موجب "بهبود حمل‌ونقل"، "رونق و احیای صنایع دستی"، ایجاد فرصت سرمایه‌گذاری"، "ایجاد اشتغال"، "افزایش درآمد"، "فروش محصولات کشاورزی"، "بهبود وضعیت جاده"، و "تمایل به سرمایه‌گذاری" گردیده است؛ همچنین توسعه بوم گردی در سطح متوسط موجب "تشویق به سرمایه‌گذاری"، "کاهش فقر"، "افزایش قیمت زمین"، و "تمایل به اخذ وام گردشگری" در روستای افین شده است. نتایج این تحقیق همسو با نتایج تحقیقات قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹)، روشنعلی و ریاحی (۱۳۹۶)، وود^۱ (۲۰۱۶)، و کتوت و دوی^۲ (۲۰۱۴) می‌باشد که به‌طور کلی، گردشگری را موجب توسعه اقتصادی جوامع محلی می‌دانند.

نقش بوم‌گردی بر توسعه اجتماعی: مطابق با تحلیل داده‌ها در این تحقیق، بوم گردی موجب توسعه اجتماعی در روستای افین شده است. در این راستا، بوم گردی در سطح زیاد موجب "افزایش دانش و اطلاعات مردم"، "افتخار به آداب‌ورسوم"، "آشنایی با اقوام گوناگون"، "انگیزه جهت کار اشتراکی"، "درک اهمیت فضای روستایی"، "ایجاد علاقه برای دیدن از سایر نقاط"، "همکاری برای حل مسائل گردشگری"، "تمایل به مهاجرت از روستا"، و "بازگشت مهاجرین به روستا" شده است. همچنین توسعه بوم گردی در روستای افین در سطح متوسط موجب "توسعه مهارت‌های اهالی"، "افتخار به روستایی بودن"، "تعامل بین اهالی"، "تعامل بین گردشگر و اهالی"، "افتخار به گویش"، "یادگیری سایر زبان‌ها"، "ایجاد انگیزه برای پیگیری مشکلات"، "پیگیری شخصی مشکلات"، "افزایش حضور زنان"، "مشارکت در پروژه در دست احداث"، "تمایل به اشتغال همسر و دختر"، "رضایت از زندگی"، و "کاهش مهاجرت از روستا" گردیده است. در همین راستا، توسعه بوم گردی تأثیر خیلی کمی بر "افزایش جرم"، "افزایش سرقت"، و "افزایش اعتیاد"، در روستای افین داشته است. نتایج این تحقیق همسو با یافته‌های مطالعات هاشمی (۱۳۹۹)، قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۹)، شجاعی‌فرد و شکور (۱۳۹۹)، بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۸)، ربکا^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، وود^۴ (۲۰۱۶)،

1. Wood
2. Ketut and Dewi
3. Rebecca
4. Wood

کتوت و دوی^۱ (۲۰۱۴)، و زیپل^۲ (۲۰۰۸) می‌باشد که به‌طورکلی توسعه گردشگری را در راستای توسعه اجتماعی و فرهنگی جوامع محلی مفید می‌پندارند.

نقش بوم‌گردی بر توسعه کالبدی: تحلیل داده‌ها در این تحقیق نشان داد که توسعه بوم‌گردی در روستای افین، با تأثیرات مثبتی در وضعیت کالبدی روستا همراه بوده است. در این راستا بوم‌گردی در سطح زیاد موجب "توجه به زیباسازی منازل"، "استفاده از نمادهای سنتی در روستا"، "بهبود سیستم دفع زباله و فاضلاب"، "تمیزی محیط"، "تذکر به گردشگر برای پاکیزگی"، "حفاظت بیشتر از محیط روستا"، "توجه به حفظ بناهای تاریخی"، "تغییر کاربری اراضی"، "اهمیت تمیزی در جذب گردشگر"، و "جمع‌آوری زباله" شده است؛ همچنین توسعه بوم‌گردی در روستای افین در سطح متوسط موجب "توجه به زیباسازی معابر"، "آلودگی"، "بهبود بهداشت فردی"، "تذکر به اهالی برای پاکیزگی"، و "حفاظت از گونه‌های گیاهی" شده است. نتایج این تحقیق مشابه با پژوهش‌های قدیمی معصوم و همکاران (۱۳۹۹)، شجاعی فرد و شکور (۱۳۹۹)، عنابستانی و همکاران (۱۳۹۷)، ربکا^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، کتوت و دوی^۴ (۲۰۱۴)، و زیپل^۵ (۲۰۰۸) می‌باشد که توسعه گردشگری را بر توسعه کالبدی و زیست‌محیطی تأثیرگذار می‌دانند.

در ادامه نیز، پیشنهادهایی در راستای تقویت نقش بوم‌گردی در توسعه روستا ارائه شده است:

- حمایت از بخش خصوصی، به‌ویژه ساکنان بومی در راستای ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم در امر بوم‌گردی؛
- تدوین طرح‌ها و برنامه‌های رشد و توسعه بوم‌گردی با مشارکت ساکنان بومی و سایر ذی‌نفعان؛
- توزیع عادلانه منافع اقتصادی حاصل از فعالیت‌های بوم‌گردی در میان ساکنان و سایر ذی‌نفعان؛
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی به‌منظور آشنایی ساکنان بومی با مسئله بوم‌گردی و بایدها و نبایدهای آن؛
- ترغیب ساکنان بومی به اهمیت حفاظت از محیط‌زیست و طبیعت پیرامون منطقه به‌منظور ایجاد مزیت رقابتی نسبت به مناطق اطراف؛
- حمایت از آیین‌ها و جشنواره‌های فرهنگی و اجتماعی به‌ویژه در حوزه محصولات کشاورزی همچون زرشک، عناب و زعفران، به‌منظور معرفی و جذب بیشتر گردشگران به این منطقه.

تقدیر و تشکر

این طرح در قالب طرح پژوهشی به شماره ابلاغیه ۳۹۱۹۲ مورخ ۱۳۹۹/۸/۲۱ و با استفاده از اعتبارات پژوهشی دانشگاه بزرگمهر قائنات انجام شده است که بدین وسیله تشکر و قدردانی می‌شود

1. Ketut and Dewi
2. Zeppel
3. Rebecca
4. Ketut and Dewi
5. Zeppel

References:

- Anabestani, A., Giyahi, H., Javanshiri, M. (2018). An Analysis of the Effects of Establishing Ecotourism Residence on Development of Rural Settlements (A Case Study of Radakan Village, Chenaran County). *Spatial Planning*, 8(2), 1-24. (in Farsi).
- Azizi, K., Rastegar, Sh., Heydari, Gh., Jafarian, Z. (2019). Socio-economic effects of ecotourism on the empowerment of local communities Case: Baladeh area in Mazandaran province, *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, 8(1), 96-79. (in Farsi).
- Behroozi Rad, B. (2013), *Ecotourism Management in Protected Areas*. Ahvaz: Islamic Azad University, Khuzestan Science and Research Branch Publishing, (in Farsi).
- Bouzarjomhari, Kh., Shayan, H., Akhlaghi, M., Waeztabasi, A. (2019). The role of ecotourism resorts on the economic and socio-cultural development of rural women studied in the villages of Kashmar city. *National Conference on Women and Rural Tourism Development: Ferdowsi University of Mashhad*. (in Farsi).
- Ferdowsi, S., Nazari Mazidi, N., Mododi Arkhudi, M. (2018). Analysis on Index of Remaining Carrying Capacity of Host Community to Tourism Development (Case Study: Shahroud City). *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*. 18(49), 93-110. (in Farsi).
- Ghadiri Masoom, M., Minaei, M., Darban Astaneh, A. (2020). The role of ecotourism resorts in the development of rural tourism in rural areas of Khor and Biabanak. *Journal of Space Economics and Rural Development*, 9(2), 42-23. (in Farsi).
- Ghanbari, U., Kazemi, Z., Sidayee, S.E. (2015). The Role of Ecological Destinations in Sustainable Tourism Development (Case Study: Hanza Region, Rabor Town), *Urban Areas Studies*, 2(3), 121-139 (in Farsi).
- Gunn, C., & Turgut, V. (2016), *Fundamentals and Concepts of Practical Methods of Tourism Development Planning*. Translated by Hamid Zargham Boroujeni, Tehran: Mahkameh Publications, (in Farsi).
- Hashemi, H. (2021). Exploring the Role of Ecolodges on the Culture Domain, *Journal of Culture Tourism*, 1(3), 51-62. (in Farsi).
- Honey, M. (1999), *Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise?* Washington DC: Islands Press.
- Hosseini Nia, Gh., Jafari, A. (2016). The role of ecotourism in the sustainable development of Qazvin traditional garden. *National Conference on Science and Technology of Agricultural Sciences and Natural Resources and Environment of Iran*, Tehran. (in Farsi).
- Jomehpur, M. (2005). Systemic Approach to Village and Rural Development, *Journal of Village and Development*, 8(1), 55-80, (in Farsi).
- Karimi Candazi, S., (2020). Development of ecotourism, and its role in the development of ecotourism attractions in Aran and Bidgol, *Journal of Social Studies tourism*, 8(2), 223-242. (in Farsi).
- Ketut, L., & Dewi, Y. 2014. Modeling the relationships between tourism sustainable factors in the traditional village of Pancasari. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, No. 135, 57-63.
- Masrouri, J., Falahat, N., Sadegh, Mohammad (2015). The Role of Ecotourism in Sustainable Ecological Development (Case Study: Ecotourism in Lavizan Forest Park. The first specialized conference on architecture and urban planning in Iran, Institute of Science and Technology of Hakim Orfi, Shiraz. (in Farsi).
- Mododi Arkhudi, M., Ferdowsi, S. (2020). Evaluating Behavior Pattern of Supply and Demand in Tourism Based on the Changess of the Capitalist System (Case: Karaj City and Surrounding Villages). *Journal of Urban Studies*. 9(36), 85-100. (in Farsi).
- Mohammadi, A., Roknoddin Eftekhari, A., Poortaheri, M. (2020). Capacity management analysis of conversion and complementary industries in rural areas of Zirkuh city. *Journal of Space Economics and Rural Development*, 9 (31), 112-95. (in Farsi).
- Rebecca, Ch., Rose, B., & Bor, T. (2018). Eco-Lodges, a Future for Sustainable Tourism in Kenya, *Journal of Tourism, Hospitality and Sports*, No. 8, 37-41.

- Roshan Ali, M., Riahi, V. (2017). The role of ecotourism in the economic development of rural areas Case study: Panjhezareh village of Behshahr city. *Journal of Tourism Space*, 7(25): 66-51. (in Farsi).
- Saidi, S. (2020). The role of ecolodges in development of ethnic tourism in Gilan. *Society Culture Media*, 9(34), 11-41 (in Farsi).
- Sharifzadeh, A. and Moradinezhad, H. (2002) Sustainable Development and Rural Tourism, *Socio-economic monthly magazine of Jihad*, No. 251–250, 53 (in Farsi).
- Shojaeifard, A., Shakoor, A. (2020). Analysis and study of the impact of establishing ecotourism resorts in Iran on the development of rural areas for sustainable regional development, *Journal of Geographical Engineering of Territory*, 4(8), 460-479. (in Farsi).
- Statistics Center of Iran (2016), *General Census of Population and Housing*
- Wight, P. (1992), *Ecotourism: Ethics or Eco- Sell?*. *Journal of Travel Research*, Winter, pp.3-9.
- Wood, A. (2016). *Megan Epler: Ecotourism, principles, practices & policies for sustainability/ UNEP*, 1st Ed., University of Minnesota, United State of America, 61. <https://books.google.com/books?id=TaAsAQAAAMAAJ>.
- Zeppel, H. (2008). *Tourism and Aboriginal Australia*, *Tourism Management*, Vol 19, No. 5, 485-488.
- Zifer, K.A. (1989), *Ecotourism: The Unease Alliance*. Washington, DC: Conservation Foundation.

Original Research Article

The role of ecotourism in the development of rural communities: A case study of Afin Village

Mehdi Mododi Arkhudi*¹, Sajad Ferdowsi²

1- Assistant Professor of Department of Geography, Faculty of Humanities Sciences, Bozorgmehr University of Qaenat, South Khorasan, Qaen, Iran

2- Ph.D. Candidate in Tourism, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 2020 November 2

Accepted: 2021 July 7

Introduction

Nowadays, there is a consensus that attention to rural areas is necessary for development. Therefore, for rural development, research and application of new strategies, it is necessary to improve the current situation in rural areas. In the meantime, due to the unique natural landscape of rural areas as well as the cultural capital in villages, the strategy of expanding tourism activities has been proposed as a solution for rural development. Of course, tourism in rural areas is not a general solution to all the pains and problems of those areas, but it is one of the ways that may have important economic effects and somehow slow down the process of abandoning rural settlements and the migration of rural population. Therefore, the purpose of this study is to investigate the role of ecotourism in the sustainable development of Afin Village. In this study, the role of ecotourism in relation to economic, social, and physical dimensions has been investigated.

Methodology

The general approach of the research was quantitative, and, in terms of data collection, it was based on library and survey data collected through a questionnaire. Some field studies were conducted in the summer of 2019. According to Cochran's formula, a sample of 252 people was selected. In order to distribute the questionnaire, a simple random sampling method was used. Content validation was done to determine the validity of the questionnaire. The items in the questionnaire were designed after a review of the literature and according to the format of standard questionnaires. Then, the items were approved by experts in this field. Cronbach's alpha coefficient was used to assess the reliability of the questionnaire. This coefficient was found to be 0.739. Since the calculated alpha coefficient was higher than 0.7, the research questionnaire was considered to have a good and acceptable reliability. In order to analyze the data, in addition to descriptive statistical indicators such as frequency distribution, inferential statistical tests such as one-sample t-test and Khido and Friedman test were used.

Results and discussion

In the economic dimension, the community average was 3.45. As the single-sample t-test showed, the significance level ($\text{sig} = 0.00$) was less than 5%. Therefore, there was a significant difference between the theoretical average (3) and the community average.

The role of ecotourism in the economic development of Afin Village was thus at a high level. Also, in relation to the social dimension, the community average was found to be 3.33. As the single-sample t-test showed, the significance level (sig = 0.00) was less than 5%. Therefore, there was a significant difference between the theoretical average (3) and the community average. The role of ecotourism in the social development of the village was thus at a high level. In the physical dimension, the community average was 3.46. As the single-sample t-test showed, the significance level (sig = 0.00) was less than 5%. Therefore, there was a significant difference between the theoretical average (3) and the community average. The role of ecotourism in the physical development of the village was thus at a high level. Considering the average ranks of the indicators, since the calculated significance level (sig = 0.00) was less than 5%, there was a significant difference between the studied indicators. Also, considering that the average rank of the Justice index was higher than the other indicators and there was a confidence level of 99%, the role of ecotourism in improving the economic situation of Afin Village proves to be more than that of the other indicators.

Conclusion

Assessing the role of ecotourism in economic development showed that, in the village of Afin, ecotourism can largely improve transportation, prosperity and handicrafts, create investment opportunities and employment, increase income, sale of agricultural products, and improve road conditions and willingness to invest. Also, the development of ecotourism at the intermediate level has led to the encouragement of investment, poverty reduction, increase of land prices, and a tendency to take tourism loans in the village of Afin. Also, the evaluation of the role of ecotourism in social development of the village showed that ecotourism can largely increase people's knowledge and information, pride in customs and traditions, familiarity with different ethnic groups, motivation to work together, understanding the importance of rural space, interest in visiting other places, collaboration to solve tourism problems, willingness to stay in the village, and return of immigrants to the village. Also, the development of ecotourism in the village at an intermediate level has led to the development of residents' skills, pride in being a villager, interaction among residents, interaction between tourists and residents, pride in dialect, learning other languages, motivation for pursuing problems, personal pursuit of problems, presence of women, participation in projects under construction, desire to employ a spouse or a daughter, life satisfaction, and reduction of rural migration. In this regard, the development of ecotourism has had very little impact on the increase of crimes, theft and addiction in the village. Assessing the role of ecotourism on physical development also showed that it largely causes attention to the beautification of houses, use of traditional symbols in the village, improvement of wastes and the sewage disposal system, cleanliness of the environment, reminding tourists of cleanliness, increased protection of the rural environment, preservation of historical monuments, land use change, the importance of cleanliness in attracting tourists", and garbage collection. Also, the development of eco-tourism in the village at a moderate level has led to attention to the beautification of roads, pollution problem, improvement of personal hygiene, reminding the residents of cleanliness, and protection of plant species.

Keywords: Ecotourism, Village, Development, sustainability.